

УСЛОВНИ ОТПУСТ У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – ТЕОРИЈА, ПРАКСА, УПОРЕДНО ЗАКОНОДАВСТВО –

Апстракт: У савременом кривичном праву казна затвора је основна и најзначајнија врста кривичне санкције која се изриче учиниоцима кривичних дела у циљу спречавања и сузбијања криминалитета. Но, сва кривична законодавства поред безусловне казне затвора познају и различите модалитете њеног изрицања или извршења. То су различити облици супститута или алтернатива у случајевима када према оцени личности учиниоца кривичног дела није неопходно његово безусловно лишење слободе. Тако се разликује потпуна или делимична суспензија казне затвора или неке друге врсте казне. У првом случају ради се о условној осуди. То је потпуно изузеће од извршења судском одлуком изречене или утврђене казне затвора (и или друге врсте и мере казне) за одређено време (време проверавања) и под одређеним условима. У случају да условно осуђени не испуни постављене опште и посебне, обавезне или факултативне услове, кривично право предвиђа обавезно или факултативно опозивање условне осуде. Но, поред условне осуде као облика или модалитета извршења изречене казне затвора, поједина савремена кривична законодавства познају и условну осуду као посебну врсту кривичне санкције – као меру упозорења.

Други облик делимичне суспензије извршења изречене казне затвора (или друге кривичне санкције заводског, институционалног карактера) назива се условни отпуст. У случају давања условног отпуста, ради се о делимичној суспензији изречене казне затвора под одређеним условима и за одређено време, али тек пошто је осуђено лице већ издржало део изречене казне у заводској установи. И за давање условног отпуста потребно је испуњење законом кумулативно прописаних услова кроз које се процењује да ли је и у ком степену

1 jovas@prafak.ni.ac.rs

остварена специјална превенција осуђеног лица – утицање на његово понашање у смислу поправљања, преваспитања и ресоцијализације.

Претпоставка за примену ових мера јесте испуњење формалних услова – у погледу врсте и висине изречене, односно издржане казне затвора и материјалних услова – оцена суда да примена казне у конкретном случају није неопходна јер се циљеви (сврха) кажњавања могу остварити и без ефективног извршења казне затвора у целости или делимично. Управо о појму, карактеристикама, условима и начинима извршења ових облика суспензије казне затвора у кривичном праву Републике Србије са теоријског, практичног и компаративног аспекта говори и овај рад.

Кључне речи: *кривично дело, учинилац, казна затвора, условни отпуст, Србија, упоредно право.*

1. Уводна разматрања

У систему мера друштвене реакције на криминалитет преовладавају по свом значају казне, а међу њима казна затвора. То је лишење слободе кретања учиниоца кривичног дела за у судској одлуци одређено време. Она је прописана за највећи број кривичних дела самостално или алтернативно, односно кумулативно са новчаном казном. Изриче се на одређено време у трајању од тридесет дана до двадесет година или у трајању од тридесет до четрдесет година – дуготрајни затвор (Јовашевић, 2016: 312). Али изречена мера казне затвора не мора у сваком конкретном случају и да се ефективно изврши у потпуности. То значи да се осуђено лице може отпустити са издржавања казне затвора на слободу и пре него што ју је у потпуности издржало ако су за то испуњени законом прописани услови. Тада долази до примене условног отпуста.

Казна лишења слободе (казна затвора) се састоји у одузимању слободе кретања учиниоцу кривичног дела за у судској пресуди одређено време и његовом смештању у посебну заводску, пенитенсијарну установу². У свим савременим казним системима казна лишења слободе заузима централно место (Horvatić, 2003: 174). Највећи број кривичних дела забрањен је овом казном јер она пружа највише могућности да се оствари

2 У правној теорији има схватања према којима постоје три модалитета одузимања слободе кретања осуђеног лица применом кривичноправне принуде. То су: а) казна затвора, б) казна дуготрајног затвора и в) казна малолетничког затвора. Прва два модалитета нису различите врсте казни затвора, већ се разликују само по дужини трајања. Први модалитет има редовну примену, а други је изузетак. Трећи модалитет је посебног карактера због лица према коме се може изрећи.

сврха кажњавања која се, првенствено, састоји у специјалној превенцији – утицању на учиниоца кривичног дела да поново не чини кривична дела и његовом поновном укључивању у нормалан друштвени живот. Казна лишења слободе је уведена у кривично право на предлог Бекарије, и то прво у француском Кривичном закону из 1791. године одакле је продрла у друга законодавства. Затварање које је до тада примењивано имало је карактер обезбеђења присуства учиниоца кривичног дела да би се над њим извршила смртна или телесна казна. У поређењу са телесним казнама које су се састојале у мучењу и сакаћењу, што је остављало трајне последице инвалидитета, увођење казне лишења слободе под утицајем учења класичне школе кривичног права представља велики напредак (Novoselec, 2004: 289–291).

Кривично право Републике Србије данас познаје само једну врсту казне лишења слободе. То је казна затвора (Јовашевић, Икановић, 2012: 278) која се може изрећи једино као главна казна. То је казна против слободе и прописана је у посебном делу Кривичног законика (КЗ)³ за највећи број кривичних дела, и то самостално или алтернативно, односно кумулативно са новчаном казном. Она се може изрећи само када је законом прописана за одређено кривично дело и то у распону од тридесет дана до двадесет година (члан 45 КЗ). Изриче се на пуне године и пуне месеце, а до шест месеци и на пуне дане.

Од овог општег максимума постоји изузетак када се казна затвора може изрећи у трајању од тридесет од четрдесет година. Ова се казна може прописати за: а) најтежа кривична дела и б) најтеже облике тешких кривичних дела, али никада самостално, већ увек уз казну затвора у трајању до двадесет година. Када је изречена, казна затвора од тридесет до четрдесет година се увек изриче на пуне године. Ова најтежа казна у нашем казненем систему се не може изрећи млађем пунолетном лицу (лицу које у време извршења кривичног дела није навршило 21 годину), али је остало нејасно зашто примена ове казне није искључена према бременитој жени и битно смањено урачунљивом лицу⁴.

3 Службени гласник РС, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16.

4 Нека инострана кривична законодавства познају више врста казни лишења слободе и то: затвор и доживотни затвор. Тако Кривични законик Македоније у члану 35, Кривични законик Руске федерације у члану 44, Кривични законик Израела у члану 41, аустријски Кривични законик у члану 18, бугарски Кривични законик у члану 37, Кривични законик Албаније у члану 29 познају казне затвора и дуготрајног затвора, док грчки Кривични законик у члану 51 предвиђа: доживотни затвор, затвор у казним установима и затвор у поправним установима, а Кривични законик Кине у члану 33

Новелама Кривичног законика из септембра 2009. и децембра 2011. године предвиђена је могућност примене “кућног затвора” (Јовашевић, 2013: 112–132). У случају изрицања казне затвора до једне године, суд може истовремено одредити осуђеном лицу да ће се она извршавати у просторијама у којима он станује, уколико се с обзиром на личност учиниоца, његов ранији живот, његово држање после учињеног кривичног дела, степен кривице и друге околности под којима је дело учињено може очекивати да ће се на тај начин остварити сврха кажњавања.

При томе је закон изричито искључио могућност изрицања “кућног затвора” осуђеном лицу за кривично дело против брака и породице које живи са оштећеним лицем у истом породичном домаћинству. Осуђени којем је одређено извршење казне затвора на овај начин не сме да напушта просторије у којима станује осим у случајевима који су прописани Законом о извршењу кривичних санкција⁵ и Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера⁶. Извршење казне кућног затвора са или без електронског надзора уређено је чл. 20–33 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера. Уколико осуђени једном у трајању преко шест часова или два пута у трајању до шест часова самовољно напусти просторије у којима станује, суд обавезно одређује да се остатак казне затвора извршава у заводу за извршење казне затвора (члан 45, ст. 5–7 КЗ).

Условни отпуст је био и предмет регулативе низа међународних докумената међу којима се посебно истиче Европска конвенција о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима (ЕТС 051) из новембра 1964. године (Раџић, 2006: 536). Ова Конвенција, коју је својевремено потписала и ратификовала и бивша СФР Југославија 1991. године⁷, поставила је минималне услове за пружање помоћи која је нужна за ресоцијализацију осуђених учинилаца кривичних дела путем одговарајућег надзора путем одређених мера, а које треба, с једне стране, да допринесу промени њиховог понашања и ресоцијализацији, а са друге стране, да контролом њиховог понашања омогуће извршење изречене казне и без њеног ефективног извршења. Конвенција даље (чл. 4–9) одређује правила о начину, поступку и условима извршења условног отпуста у случају да је казна затвора изречена у једној држави, а да се извршава у другој држави. Надзор над применом условног отпуста, уређен главом два (чл. 10–15), треба да

познаје: доживотни затвор, затвор са непромењивим роком од 6 месеци до 15 година, задржавање од 1 до 6 месеци и надзор јавне безбедности од 3 месеца до 2 године.

5 Службени гласник РС, бр. 55/14.

6 Службени гласник РС, бр. 55/14.

7 Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 4/91.

омогући његову ефикаснију примену у поступку извршења изречених казни. Глава четврта Конвенције (чл. 22–25) уређује уступање права на извршење изречене казне затвора, односно примену условног отпуста над осуђеним лицем у корист замољене државе (Јовашевић, Икановић, 2015: 189–193).

2. Појам и карактеристике условног отпуста у Републици Србији

Условни отпуст се састоји у отпуштању осуђеног лица са издржавања казне затвора пре него што ју је у потпуности издржало под условом да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично дело (члан 46 КЗ). Ако такво лице не изврши кривично дело за време док му казна тече, неће доћи до опозивања условног отпуста. Условни отпуст је сличан условној осуди јер се оба института састоје у ослобађању учиниоца кривичног дела од издржавања казне, с тим што је код условне осуде то ослобођење у потпуности, а код условног отпуста се ради о делимичном ослобођењу од казне (Selinšek, 2007: 167–169). У функционалном смислу условни отпуст је саставни део изречене казне затвора јер утиче на њену садржину будући да се институционални третман у заводској установи замењује третманом на слободи (Grozđanić, Škorić, Martinović, 2013: 211–213).

У теорији се могу наћи схватања према којима је условни отпуст основ за гашење казне или законска сметња за даље извршење казне (Pavišić, Grozđanić, Veić, 2007: 89–92). Тако се сматра да он није основ за гашење казне јер постоји могућност њеног извршења у случају опозива условног отпуста, па је чак тешко и тврдити да је условни отпуст сметња за даље извршење казне јер су неки облици извршења казне као мере помоћи и надзора могући и за време трајања условног отпуста (Novoselec, 2004: 356).

Условни отпуст представља криминалополитичку и пенолошку меру (Turković et al., 2013: 78–81) којом се врши допунска индивидуализација казне и остварује ресоцијализација осуђеног уз његово лично и активно учешће када се с обзиром на постигнуте резултате специјално превентивног садржаја може скратити претходно одмерено трајање одузимања слободе. Он се може дати сваком лицу које издржава: а) казну затвора, б) меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, в) васпитну меру упућивања у васпитну установу, г) васпитну меру упућивања у васпитно-поправни дом и д) казну малолетничког затвора. Извршење условног отпуста је уређено чланом 47 Закона о извршењу кривичних санкција и чл. 44–55 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера.

2.1. Одобравање условног отпуста

Условни отпуст се обавезно даје ако су испуњени следећи услови: 1) формални услов – да је осуђени издржао две трећине изречене казне затвора, при чему се овај рок рачуна од дана када је започето извршење казне и 2) материјални услов – да се осуђени у току издржавања казне тако поправио да се са основом може очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично дело. На тај начин је условни отпуст у складу са принципом индивидуализације казне јер је своди управо на ону меру која је стварно потребна у конкретном случају за остварење циљева кажњавања⁸. При оцени да ли ће се осуђени условно отпустити суд узима у обзир његово владање за време издржавања казне, извршавање радних обавеза с обзиром на његову радну способност и друге околности које показују да је постигнута сврха кажњавања (Petrović, Jovašević, Ferhatović, 2016: 218–221).

8 О остварењу сврхе кажњавања путем примене условног отпуста постоји богата судска пракса: услов за примену условног отпуста је владање осуђеног за време издржавања казне (добро понашање, испољене радне навике, процес ресоцијализације је окончан) као и процена о његовом будућем понашању (пресуда Окружног суда у Суботици Кж. 459/2007); за уважавање молбе за условни отпуст није довољно само испуњење законских услова и добро владање осуђеног, већ су од значаја и околности које се тичу индивидуалне и генералне превенције, па је потребно да циљеви специјалне превенције нису у супротности с разлозима генералне превенције (решење Окружног суда у Нишу Кж. 1707/2007); нема места усвајању молбе за условни отпуст осуђеног у ситуацији када је остало да још издржи казну затвора у трајању од четири месеца, а из извештаја установе у којој издржава казну произлази да су само присутне промене у ставу и понашању осуђеног, да је процес ресоцијализације још у току и да нису испуњени циљеви генералне и специјалне превенције (решење Врховног суда Србије Кж. 1890/2007); нема услова за прихватање молбе за условни отпуст у ситуацији када се осуђени у току издржавања казне затвора у већем делу добро владао и понашао, а потом је дисциплински кажњен и упућен у самицу у трајању од 15 дана и одузета су му додељена права коришћења посета и одласка на викенд (решење Окружног суда у Суботици Кж. 493/2008); да би се усвојила молба осуђеног за пуштање на условни отпуст процес ресоцијализације мора бити окончан (решење Врховног суда Србије Кж. 732/2008); није дозвољен условни отпуст са издржавања казне затвора која се издржава по решењу којим је неплаћена новчана казна замењена казном затвора (решење Окружног суда у Нишу Кж. 1110/2008); нема места усвајању молбе за условни отпуст осуђеног ако из извештаја казнено-поправног завода у којем издржава казну затвора произлази да се процес ресоцијализације карактерише позитивним променама у ставовима у и понашању осуђеног (решење Врховног суда Србије Кж. 3167/2008); има места усвајању молбе за условни отпуст осуђеног само ако је сврха кажњавања остварена у потпуности (решење Врховног суда Србије Кж. 578/2009).

О томе када су испуњени услови за давање условног отпуста осуђеном лицу драгоцену искуства пружа богата судска пракса⁹.

Кривични законик је после новеле из децембра 2012. године искључио давање условног отпуста учиниоцу: а) који је током издржавања казне два пута дисциплински кажњаван и б) коме су одузете додељене погодности. И Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима¹⁰ из априла 2013. године (члан 5, став 2) је искључио давање условног отпуста учиниоцу следећих кривичних дела: силовање (члан 178, ст. 3 и 4 КЗ), обљуба над немоћним лицем (члан 179, ст. 2 и 3 КЗ), обљуба са дететом (члан 180 КЗ), обљуба злоупотребом положаја (члан 181 КЗ), недозвољене полне радње (члан 182 КЗ), подвођење и омогућавање вршења полног односа (члан 183 КЗ), посредовање у вршењу проституције (члан 184, став 2 КЗ), приказивање,

9 Услови за давање условног отпуста су у судској пракси тумачени на различите начине: код оцене да ли ће се осуђени условно отпустити са издржавања казне затвора не води се рачуна о општој сврси кажњавања, већ се цени да ли је у односу на осуђеног постигнута сврха кажњавања (решење Апелационог суда у Нишу Кж. 263/2012); суд може пустити на условни отпуст и лице које се налази на издржавању казне затвора у просторијама у којима станује (пресуда Вишег суда у Београду Спк. По. 4/2013); приликом одлучивања о молби за пуштање малолетника на условни отпуст са извршења васпитне мере првостепени суд цени кумулативно испуњење законских услова који се тичу времена које је малолетник провео у заводској установи, његово понашање, као и постигнути степен у васпитању малолетника (решење Апелационог суда у Нишу Кжм. 5/2013); приликом одлучивања да ли су испуњени услови за условни отпуст потребно је да је осуђени издржао законом прописани део казне затвора на коју је осуђен правноснажном пресудом, с тим што се у наведено време не урачунава време за које је амнестиран (решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж. 74/2013); суд може пустити на условни отпуст и лице које се налази на издржавању казне затвора у просторијама у којима станује (решење Вишег суда у Београду Куо. 200/2013); ако је осуђени услед амнестије ослобођен извршења дела казне затвора, онда се и тај део казне узима у обзир приликом утврђивања да ли осуђени испуњава услове за пуштање на условни отпуст (решење Апелационог суда у Београду Кж. 698/2013); приликом одлучивања о основаности молбе за пуштање на условни отпуст експлицитно се не узима у обзир околност у погледу дужине трајања неиздржаног дела казне затвора, већ је потребно извршити детаљну анализу оцене владања и понашања осуђеног у пеналним условима, његов став према извршеном кривичном делу – да ли га је прихватио као своје или на било који начин настоји да умањи свој допринос истом, степен прихватања третмана који се проводе у установи, извршавање радних обавеза у оквиру његовог субјективног залагања, постигнути степен ресоцијализације и други циљеви специјалне и генералне превенције (решење Апелационог суда у Новом Саду Кж. 1862/2013); приликом оцењивања основаности молбе за пуштање на условни отпуст са издржавања казне кућног затвора суд мора посебно да води рачуна и да свестрано и критички оцени испуњеност услова у вези са сврхом кажњавања (решење Апелационог суда у Новом Саду Кж. 2383/2013).

10 Службени гласник РС, бр. 32/13.

прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (члан 185 КЗ), навођење малолетног лица на присуствовање полним радњама (члан 185а КЗ) и искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу (члан 185б КЗ) под условом да су ова дела извршена према малолетним лицима.

Уколико испуњава законом прописане услове суд може условно отпустити и осуђеног: 1) који издржава казну затвора од 30 до 40 година, 2) који је осуђен за кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, кривична дела против полне слободе, кривично дело насиља у породици (члан 194, ст. 2 до 4 КЗ), кривично дело неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога (члан 246, став 4 КЗ), кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије, кривично дело примања мита и кривично дело давања мита, 3) који је осуђен од стране надлежних судова, односно њихових посебних одељења, у поступцима који су вођени у складу са надлежношћу Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других тешких кривичних дела¹¹ и 4) који је више од три пута правноснажно осуђен на безусловну казну затвора, а није извршено брисање или не постоје услови за брисање неке од осуда.

За разлику од ранијег решења када је о условном отпусту одлучивала посебна комисија за условни отпуст коју је образовало министарство правде, према чл. 563–568 Законика о кривичном поступку (ЗКП)¹² о условном отпусту сада одлучује суд који је донео одлуку у првом степену. У другим државама условни отпуст могу да дају административни органи (одбор или комисија за условни отпуст). Поступак за давање условног отпуста¹³ покреће молбом осуђени или његов бранилац. Ако суд молбу не одбаци (ако је поднета од неовлашћеног лица или пре испуњења законом прописаног минимума од две трећине издржане казне), судско веће у поступку обавезно тражи извештај од завода у коме осуђени издржава казну затвора о његовом владању и другим околностима које указују да је постигнута сврха кажњавања, као и извештај повереника управе за

11 Службени гласник РС, бр.: 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 45/05, 61/05, 72/09, 72/11, 101/11 и 32/13. Овај закон је замењен Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције који се примењује од 1. марта 2018. године (Службени гласник РС, бр. 94/16).

12 Службени гласник РС, бр.: 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14.

13 Поступак за пуштање на условни отпуст покреће се само на молбу осуђеног лица (решење Округног суда у Краљеву Кж. 11/2005).

извршење кривичних санкција (члан 564 ЗКП) и саслушава надлежно јавног тужиоца. У одлуци о условном отпусту суд може да одреди дужност осуђеном лицу да испуни у одређеном року обавезе које су предвиђене кривичноправним прописима. Ако условни отпуст не буде опозван, сматра се да је осуђени издржао казну.

Закон о извршењу кривичних санкција у члану 184 предвиђа могућност превременог отпуштања осуђеног лица из заводске установе. То је посебна врста условног отпуста који даје административни орган. У овом случају, директор Управе за извршење кривичних санкција, на предлог управника завода у коме се налази осуђено лице, а на основу претходно прибављеног мишљења стручног тима, може да га пусти са издржавања казне затвора највише шест месеци до истека казне ако су испуњена два услова: а) ако је осуђени издржао девет десетина изречене казне и 2) да се осуђени добро владао, па су постигнути резултати у програму поступања.

2.2. Опозивање условног отпуста

Ако условно отпуштени не оправда указано поверење долази до опозивања условног отпуста и његовог поновног враћања у заводску установу. Постоје две врсте опозивања условног отпуста. То су: а) обавезно (облигаторно) и б) факултативно опозивање (члан 47 КЗ). О опозивању условног отпуста увек одлучује суд.

До обавезног опозивања условног отпуста долази ако су испуњени следећи услови: а) када условно отпуштени за време док се налази на условном отпусту изврши кривично дело или када му се суди за кривично дело које је раније учинио, али се за њега није знало у време давања условног отпуста и б) да је за новоизвршено или новооткривено кривично дело изречена казна затвора преко једне године.

До факултативног опозивања условног отпуста долази у следећим случајевима: а) када условно отпуштени за време трајања условног отпуста учини једно или више кривичних дела или му се суди за кривична дела која је раније учинио, а за која је изречена казна затвора до једне године и б) када условно отпуштени не испуни неку од обавеза које су предвиђене кривичноправним одредбама, а које му је суд одредио. При оцени у овом случају да ли ће опозвати условни отпуст или не, суд нарочито узима у обзир: а) сродност учињених кривичних дела, б) побуде из којих су дела учињена и в) друге околности које указују на оправданост опозивања условног отпуста (Чејовић, 2002: 491).

Када суд опозове условни отпуст, тада изриче казну применом правила о одмеравању казне за дела у стицају узимајући раније изречену казну као утврђену (Petrović, Jovašević, Ferhatović, 2015: 218–221). Део казне који је осуђени издржао по ранијој осуди се урачунава у нову казну, а време које је провео на условном отпусту се не урачунава. Ако условно отпуштени буде осуђен на казну затвора до шест месеци, а суд не опозове условни отпуст, он се упућује у заводску установу на издржавање ове казне, при чему се продужава условни отпуст за време које је осуђени провео на издржавању казне затвора. Закон је поставио ограничење према коме се условни отпуст може опозвати најкасније у року од две године од дана када је његов рок истекао.

3. Извршење условног отпуста

Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера предвиђа мере надзора над извршењем условног отпуста, без обзира да ли је он дат пунолетном или малолетном лицу, и без обзира о којој се кривичној санкцији институционалног (заводског) карактера ради (Симовић, Јовашевић, Симовић, 2014: 331–333). Надзор над условно отпуштеним лицем из заводске установе (члан 44) обавља Повереничка служба ако је у одлуци о условном отпусту суд одредио да је осуђени дужан да испуни једну од следећих обавеза: 1) јављање органу надлежном за извршење заштитног надзора, 2) оспособљавање учиниоца за одређено занимање, 3) прихватање запослења које одговара способностима учиниоца, 4) уздржавање од посеђивања одређених места, локала или приредби, ако то може бити прилика или подстицај за поновно вршење кривичних дела, 5) благовремено обавештавање о промени места боравка, адресе или радног места, 6) уздржавање од употребе опојних дрога или алкохолних пића, 7) посеђивање одређених професионалних и других саветовалишта или установа, и поступање по њиховим упутствима и 8) испуњење других обавеза које су предвиђене кривичноправним одредбама.

Суд који је донео одлуку о давању условног отпуста којом одређује испуњење једне или више наведених обавеза дужан је да извршну одлуку без одлагања достави Повереничкој служби. Надзор над условно отпуштеним лицем спроводи Повереник, који утврђује и прати програм извршења условног отпуста (члан 45). Закон први пут предвиђа могућност примене електронског надзора као облика надзора над применом одређених мера над лицем које се налази на условном отпусту (члан 46). У случају да је суд донео одлуку о условном отпусту којом је одредио да је осуђени дужан да испуни обавезе предвиђене кривичноправним одредбама уз примену

електронског надзора, електронски надзор не може трајати дуже од једне године, нити дуже од трајања условног отпуста. На примену електронског надзора сходно се примењују одредбе Закона којима се уређује извршење казне затвора без напуштања просторија у којима осуђени станује (кућног затвора) са електронским надзором.

Закон је прецизно одредио права и дужности Повереника и осуђеног лица које се налази на условном отпусту (члан 47). Према овом законском решењу осуђени је дужан да се одмах по пуштању на условни отпуст јави надлежној Повереничкој канцеларији. Повереник је дужан да одмах по пријему одлуке о условном отпусту успостави контакт са службом третмана у заводу, да предузме потребне радње за њено извршење и да по потреби успостави сарадњу са породицом осуђеног, полицијом, установама здравствене и социјалне заштите, послодавцем и другим установама, организацијама и удружењима. Повереник је такође дужан да у року од осам дана од дана пријема одлуке о давању условног отпуста осуђеном лицу донесе програм, узимајући у обзир утврђени програм припреме за отпуст из завода у коме је осуђени издржавао казну затвора. Повереник упознаје осуђеног са утврђеним програмом, као и са последицама неизвршења постављених обавеза. Овај програм Повереник доставља суду који је донео одлуку о условном отпусту и одговарајућем органу, установи, организацији. У циљу успешног спровођења програма извршења обавеза осуђени мора да се јавља Поверенику у време, на начин и на месту које Повереник одреди (члан 48).

Осуђени је дужан да за време трајања условног отпуста испуњава обавезе редовног или ванредног школовања или друге утврђене облике стручног оспособљавања или стицања вештина (члан 49). Такође осуђени у сарадњи са Повереником и Националном службом за запошљавање активно учествује у проналажењу одговарајућег запослења према понуђеним словима на тржишту рада (члан 50). Осуђени је у смислу члана 51 Закона дужан да се придржава забране посеђивања одређених места која могу бити прилика или подстицај за поновно вршење кривичних дела. Он је такође дужан да у року од три дана обавести Повереника о промени места боравка, адресе или о промени радног места. Ако то не учини, сматраће се да није испунио обавезу из одлуке о условном отпусту (члан 52). Осуђени је даље дужан да се уздржава од употребе опојне дроге, алкохола и других психоактивних супстанци (члан 53). Ако Повереник основано сумња да се осуђени не придржава ове обавезе, а на основу непосредног увида или информација добијених од породице или других лица блиских осуђеном, овлашћен је да обави одговарајуће тестирање на присуство психоактивних супстанци. Ако се на основу резултата теста утврди да се осуђени не

придржава ове обавезе или ако осуђени одбије тестирање, сматра се да није испунио обавезу из одлуке о условном отпусту. Осуђени је дужан да се укључи у третман у одговарајућем саветовалишту или установи у складу са програмом извршења обавеза (члан 54).

Повереник након истека условног отпуста обавештава надлежни суд о испуњености свих постављених обавеза од стране условно отпуштеног лица (члан 55). Ако кривицом осуђеног извршење обавеза не отпочне у року од 15 дана од дана израде програма или осуђени не испуњава обавезе које су му одређене, односно испуњава их делимично, Повереник је дужан да одмах о томе обавести надлежни суд. У овом случају надлежни суд у року од осам дана доноси одлуку о опозиву условног отпуста или пак обавештава Повереника и осуђеног о наставку извршења условног отпуста.

4. Условни отпуст у упоредном кривичном праву

Институт условног отпуста као облик превременог пуштања на слободу осуђеног лица на казну затвора под одређеним условима познају и бројна друга савремена кривична законодавства од којих ћемо ми анализирати само она са специфичним решењима која могу бити од значаја и за нашег законодавца при будућој реформи у области кривичног права.

4.1. Пољска

Кривични законик Републике Пољске¹⁴ у поглављу осмом под називом: "Мере у вези са изрицањем условног отпуста" у члану 77 прописује да суд може условно ослободити од даљег издржавања казне затвора осуђено лице када дође до уверења (након оцене његове свеукупне личности) да његов став, личне карактеристике и ситуација, његов начин живота пре извршења кривичног дела, околности извршења дела, као и његово понашање после извршења кривичног дела, као и за време издржавања казне затвора указују на претпоставку да ће осуђени након пуштања на слободу поштовати правни поредак, а посебно да неће чинити нова кривична дела (Лукашов, Кузњецова, 2001: 87–89).

Но, поред испуњења наведених материјалних услова, за давање условног отпуста у смислу члана 78 КЗ потребно је испуњење и формалних услова. То су (Mueler, 1973: 218–221): а) да је осуђено лице издржало најмање половину изречене казне затвора, а најмање шест месеци, б) да је осуђено лице из члана 64, став 1 КЗ издржало најмање две трећине казне и в) да је осуђено лице из члана 64, став 2 КЗ издржало најмање три четвртине

14 Kodeks karny 6. czerwca 1997, Dz. U z 1997, r. Nr 88. poz 553, Nr 240. poz. 1431 z 2012.

изречене казне затвора, али најмање једну годину. Коначно, лице које је осуђено на казну затвора у трајању од двадесет пет година може се условно отпустити на слободу након издржаних петнаест година, док лице које је осуђено на доживотну казну затвора, такође се може условно пустити на слободу, али тек након што је издржало двадесет пет година казне затвора. У случају давања условног отпуста осуђеном лицу у смислу члана 80 КЗ, време његовог трајања се подудара са временом неиздржаног дела изречене казне затвора, али тај период не може бити краћи од две, нити дужи од пет година, осим када се ради о условно отпуштеном лицу са издржавања казне доживотног затвора у ком случају време трајања условног отпуста износи десет година (Zbiorowe, 2015: 114–116).

У случају опозива условног отпуста (члан 81 КЗ) осуђеном лицу не може поново бити одобрен условни отпуст пре истека рока од једне године од дана његовог поновног пријема у заводску установу, односно ако се ради о изреченој казни затвора, тада тај рок износи пет година (Војарски, 2007: 131–135). Законик је изричито предвидео у члану 82 да ако се у току времена трајања условног отпуста, као и након тог времена у трајању од шест месеци, исти не опозове из законом прописаних разлога (извршење новог кривичног дела, неизвршење постављених обавеза и др.), тада се сматра да је изречена казна у потпуности извршена, те да је условни отпуст оправдао своју сврху.

И на крају, лице које је осуђено на казну ограничења слободе (члан 83 КЗ), које је издржало најмање половину изречене казне (формални услов) и које поштује правни поредак, вредно и марљиво обавља рад који му је наложио суд и испуњава друге постављене обавезе (материјални услов), може такође бити ослобођено од даљег извршења остатка изречене казне одлуком суда, чиме се сматра да је изречена казна у потпуности извршена (Lewandowski, 2001: 216–221).

4.2. Француска

Кривични законик Републике Француске¹⁵ у пододељку број четири под називом: “Суспензија са условним отпустом” (чл. 132-40-132-53 КЗ) одређује специфичан облик условног отпуста (Bernardini, 2003: 189–195).

Тако према одредбама чл. 132–40 и 132–41 КЗ суд који је учиниоцу кривичног дела изрекао казну затвора у трајању до пет година може наредити обуставу (суспензију) њеног извршења, у целости или делимично, с тим да му се изриче условни отпуст (Veron, 2002: 219–222). У том случају

15 Code Penal France, Juillet 2012, Paris, 2013.

судија обавештава осуђено лице, ако је присутно, о обавезама које мора извршити у периоду суспензије казне и условног отпуста. При томе га упозорава на последице ако за време трајања условног отпуста изврши ново кривично дело или прекрши неку од изречених мера надзора или посебних обавеза. Када суд, као додатну казну, изрекне протеривање са територије Француске на период до десет година, ова казна се такође суспендује (одлаже) до истека времена трајања условног отпуста. Условни отпуст који може да траје од једне до три године (члан 132-42 КЗ) почиње да тече од дана када пресуда постане извршна у складу са чланом 708, став 2 Закона о кривичном поступку.

Током трајања условног отпуста (Gattegno, 2003: 227–231), осуђено лице се у смислу чл. 132-43-132-46 КЗ налази под одређеним мерама надзора уз које су му изречене и посебне обавезе. При томе се може одобрити и помоћ надлежних органа која би му омогућила бољу и бржу реинтеграцију у друштво. У мере надзора које се могу изрећи осуђеном лицу спадају следеће: а) да буде присутно када се то захтева од стране судије за извршење казни или додељеног му социјалног радника, б) да прима социјалног радника и да му пружи све информације или документе који су потребни како би се проверио његов начин издржавања и испуњавања постављених обавеза, в) да обавести социјалног радника о свакој промени радног односа, г) да обавести социјалног радника о свакој промени пребивалишта или о путовању које је дуже од петнаест дана и д) да прибави претходно одобрење од судије за извршење казни за путовање у иностранство и за сваку промену запослења или боравка ако то може да онемогући или отежа извршење одређених обавеза (Geninet, 2002: 333–341).

Судија за извршење казни, поред наведених мера надзора над осуђеним лицем за време трајања условног отпуста, може да му изрекне и једну или више законом прописаних обавеза као што су (члан 132-45 КЗ): 1) да обавља стручну делатност или да похађа образовни курс или стручно усавршавање, 2) да успостави пребивалиште у одређеном месту, 3) да се подвргне лекарском прегледу, лечењу или медицинској њези, а у случају потребе и болничком лечењу, 4) да покаже да учествује у породичним трошковима или да редовно плаћа алиментацију, 5) да надокнади у целини или делимично, према својим могућностима, штету проузроковану кривичним делом, 6) да покаже да, према својим могућностима, јавном трезору плаћа износе као последицу изречене казне, 7) да не управља возилом одређене категорије, 8) да се не бави стручном делатношћу током које је или поводом које је кривично дело извршено, 9) да се не појављују на посебно одређеним местима, 10) да не учествује у клађењу, нарочито у кладионицама, 11) да не посећује јавне куће, 12) да се не састаје

са одређеним осуђеним лицима, а нарочито са другим саучесницима у извршењу кривичног дела, 13) да не контактира са одређеним лицима, а нарочито са жртвом кривичног дела, 14) да не поседује или не носи било које оружје, 15) да заврши курс о безбедности саобраћаја на путевима о свом трошку ако је кривично дело извршено моторним возилом, 16) да не емитује било какав аудио-визуелни садржај који је делимично или у целини повезан са извршеним кривичним делом које се односи на умишљајно угрожавање живота, сексуалну агресију или сексуално злостављање, 17) да своју децу повери лицима којима је судском одлуком додељено старатељство и 18) да заврши курс о држављанству (Langui, 1997: 421–431). Све мере помоћи имају за циљ да подрже напоре осуђеног лица у реинтеграцији у друштво и његовој бољој и бржој ресоцијализацији. Оне могу да буду и у облику социјалне, а по потреби, и финансијске помоћи. Њих извршава служба за условни отпуст уз учешће, по потреби, приватних или јавних установа.

Суспензија са условним отпустом (Poncela, 2005: 278–291) се у смислу члана 132-47 КЗ може опозвати у потпуности или делимично од стране суда ако осуђено лице изврши за време трајања условног отпуста кривично дело или прекршај за које му је изречена безусловна казна затвора. Но, закон је искључио могућност опозивања условног отпуста за раније извршена кривична дела пре правноснажности условне суспензије. Суспензију са условним отпустом (Головко, Крилова, 2002: 311–318) може такође опозвати и судија за извршење казни, у складу са условима утврђеним Законом о кривичном поступку, ако се осуђено лице не придржава изречених мера надзора или посебних обавеза.

4.3. Шпанија

Орански закон о Кривичном закону Краљевине Шпаније¹⁶ у трећем поглављу под називом: “О облицима замене извршења казне лишења слободе и условној осуди”, у трећем потпоглављу под називом: “О условном отпусту” у члану 90 одређује појам, садржину и услове за давање условног отпуста. Тако се према овом законском решењу условни отпуст са даљег издржавања изречене казне затвора може дати осуђеном лицу ако су испуњени следећи услови (Merino Blanco, 2006: 109–113): а) да је одобрено раније ослобођење из заводске установе, б) да је издржано три четвртине изречене казне затвора, в) да показује добро понашање и да је дата повољна

16 Органски закон 10/1995, од 23. новембра, о Кривичном закону, објављен у “Службеном гласнику” број 281 од 24. новембра 1995. године /Codigo penal Ley Organica, No. 10/1955 de 23 de Noviembre de 1995; Organic Law No. 1/2015. 1. July 2015.

процена његове реинтеграције у друштво и г) да је утврђена грађанска одговорност за штету проузроковану извршеним кривичним делом.

За испуњење услова који се односи на процену степена друштвене реинтеграције (ресоцијализације) осуђеног лица у следећим случајевима (Orts Berenguer, Matallinangelo, 2007: 89–101): а) за кривична дела у вези са терористичким организацијама и групама и кривичним делима тероризма (према Одељку два, Главе VII, Поглавља XXII, Књиге II Кривичног закона) и б) за кривична дела извршена у оквиру криминалне организације посебно ће се водити рачуна о следећим околностима: а) да је осуђено лице показало да је недвосмислено напустило терористичке активности, те да је активно сарађивало са државним органима у циљу спречавања вршења других кривичних дела од стране оружаних банди, организација или терористичких група, б) да је осуђено лице ублажило последице извршеног кривичног дела и в) да је осуђено лице допринело да се открије, ухвати или кривично гони лице које је одговорно за кривична дела тероризма, прибавили докази или спречиле активности организације или удружења коме је он припадао или са ким је сарађивао.

Испуњење овог услова се, између осталог, може утврдити и посебном изјавом којом се осуђени одриче својих криминалних активности и да напушта насиље, а посебно да се извињава жртвама свог криминалног деловања, као и путем извештаја надлежних државних органа који потврђују да је осуђени заиста прекинуо све везе са терористичком организацијом и удружењем, односно са криминалним активностима незаконитих група, те да је сарађивао са органима кривичног правосуђа (Guintero Oliveras, Morales Prats, 2006: 181–195). Изузетно, чак и ако су задовољени наведени услови, а не ради се о кривичним делима у вези са терористичким организацијама и групама и кривичним делима тероризма, односно о кривичним делима која су извршена у оквиру криминалне организације, судија за условни отпуст, у смислу члана 91 КЗ, на основу извештаја државног тужиоца, генералног директора казнено-поправних установа и других надлежних органа може одобрити условни отпуст осуђеном лицу које је издржало само две трећине изречене казне затвора, под условом да заслужују такву привилегију на основу континуитета рада или учешћа у културним и стручним активностима за време боравка у заводској установи (Sanchez Melgar, 2006: 216-22).

Штавише, на предлог генералног директора казнено-поправних установа и на основу извештаја државног тужиоца и других надлежних органа, ако су испуњени сви претходно наведени кумулативни услови осуђеном лицу може одобрити условни отпуст и судија за условни отпуст након

издржане и само половине изречене казне, али највише до деведесет дана за сваку годину ефективно издржане казне затвора, сем у случају ако се ради о лицу које је осуђено за кривична дела у вези са терористичким организацијама и групама, кривична дела тероризма и кривична дела која су извршена у оквиру криминалне организације. За ову изузетну законску могућност потребно је да осуђено лице показује континуитет рада или учешћа у културним и стручним активностима за време боравка у заводској установи, као и да докаже ефикасност и успешност свог учешћа у програмима за компензацију жртвама или, по потреби, у програмима лечења или детоксикације (одвикавања од болести зависности од алкохола или опојних средстава).

Но, чак и када нису испуњени напред наведени формални (у погледу висине издржаног дела изречене казне затвора) и материјални услови, условни отпуст се може дати у следећим случајевима (Bahmaiera, Moral Grazia, 2011: 861–880): а) осуђеном лицу које је навршило седамдесет година живота, б) осуђеном лицу за које се на основу медицинског извештаја утврди да болује од озбиљне неизлечиве болести и в) осуђеном лицу за које постоји очигледна опасност за живот због болести или старости на основу извештаја лекара судске медицине и медицинске службе казнено-поправне установе. У овим случајевима казнено-поправна установа покреће поступак за давање условног отпуста пред судијом одбора за условни отпуст са посебном хитношћу, а пре доношења одлуке врши се процена: а) личних околности осуђеног лица, б) могућности осуђеног лица да поново учини кривично дело и в) "малог" степена опасности коју осуђено лице представља.

Условни отпуст траје онолико времена колико је потребно за потпуно извршење изречене казне затвора. Но, уколико условно отпуштено лице за то време (члан 93 КЗ) изврши ново кривично дело или не испуни постављене обавезе у погледу понашања и ограничења, судија Одбора за условни отпуст опозива одобрени условни отпуст, а осуђено лице се враћа у заводску установу.

5. Закључак

Новелирањем Кривичног законика 2009. и 2012. године, а посебно доношењем Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера 2014. године, Република Србија је у потпуности имплементирала европске стандарде у области извршења условног отпуста као специфичне фазе у процесу извршења изречене кривичне санкције институционалног (заводског) карактера који су инаугурисани одредбама Европске конвенције о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима из 1964. године.

На овај начин је у потпуности остварен циљ примене кривичних санкција – утицање на осуђеног учиниоца кривичног дела да више не понови кривично дело, односно утицање на његово касније понашање и ресоцијализација његове личности. С друге стране, на овај начин је појачан систем заштите људских права и слобода осуђених лица која својим понашањем, залагањем и радом за време извршења изречених кривичних санкција заводског карактера, у првом реду казне затвора, заслуже да на слободи дочекају ефективно окончање изречене казне или друге санкције ове врсте. Све то треба да учврсти правни поредак и поверење грађана у правну државу и владавину права.

Слична решења у погледу одобравања (формални и материјални услови), односно опозивања условног отпуста, те о посебним мерама и обавезама које се постављају условно отпуштеном лицу на слободи које мора да испуни, познају и друга савремена кривична законодавства (нпр. Француска, Шпанија, Бугарска, Естонија, Пољска и др.).

Литература/References

- Bahmaiera, L., De Moral Grazia, A. (2011). *Criminal Law in Spain*. Kluwer.
- Bernardini, R. (2003). *Droit penal general*. Paris: Manuel.
- Bojarski, T. (2007). *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: Lexisnexis.
- Veron, M. (2002). *Droit penal general*. Paris : Dalloz.
- Gattegno, P. (2003). *Droit penal general*. Paris: Dalloz.
- Geninet, B. (2002). *L' indispensable du droit penal*. Paris: Studyrama.
- Головко, Л.В., Крылова, Н.Е. (2002). *Уголовный кодекс Франции*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс.
- Grozđanić, V., Škorić, M., Martinović, I. (2013). *Kazneno pravo, Opći dio*. Rijeka: Pravni fakultet.
- Guintero Olivares, G., Morales Prats, F. (2006). *Parte General del Derecho Penal*. Barcelona: Bosch.
- Zbiorowe, O. (2015). *Kodeks karny*. 40. Wydanie. Berlin: C.H.Beck.
- Јовашевић, Д., Икановић, В.(2012). *Кривично право Републике Српске, Општи део*. Бања Лука: Универзитет Апеирон.
- Јовашевић, Д. (2013). *Практикум за кривично право, Општи део*. Ниш: Правни факултет.
- Јовашевић, Д., Икановић, В. (2015). *Међународно кривично право*. Бања Лука: Универзитет Апеирон.

- Јовашевић, Д. (2016). *Кривично право, Општи део*. Београд: Досије.
- Kodeks karny 6. czerwca 1997, Dz. U z 1997, r. Nr 88. poz 553., Nr 240. poz. 1431 z 2012.
- Laingui, A. (1997). *La responsabilite penale dans l'ancien droit*. Paris: Dalloz.
- Lewandowski, R. (2001). *Die Geschichte der polnischen Lehre vom Irrtum im Strafrecht*. Berlin : Duncker.
- Лукашов, А.И., Кузнецова, Н.Ф. (2001). *Уголовный кодекс Республики Польша*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс.
- Merino Blanco, E. (2006). *Spanish Law and Legal System*. London: Thomson. Sweet-Maxwell.
- Mueller, G. (1973). *The Penal Code of the Poland*. Littleton: Fred Rothman.
- Novoselec, P. (2004). *Opći dio kaznenog prava*. Zagreb: Pravni fakultet.
- Органски закон 10/1995, од 23. новембра, о Кривичном закону, објављен у “Службеном гласнику” број 281 од 24. новембра 1995. године /Codigo penal Ley Organica, No. 10/1955 de 23 de Noviembre de 1995; Organic Law No. 1/2015. 1. July 2015.
- Orts Berenguer, E., Matallin Evangelo, A. (2007). *Derecho penal – parte general*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Pavišić, B. (2006). *Kazneno pravo Vijeća Europe*. Zagreb: Golden marketing.
- Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P. (2007). *Komentar Kaznenog zakona*. Zagreb: Narodne novine.
- Petrović, B., Jovašević, D., Ferhatović, A. (2015). *Krivično pravo 1*. Sarajevo: Pravni fakultet.
- Poncela, P. (2005). *Droit de la peine*. Paris: Themis.
- Sanchez Melgar, J. (2006). *Codigo penal – comentarios*. Madrid: Tecnos.
- Selinšek, Lj. (2007). *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnege dela*. Ljubljana: Založba GV.
- Симовић, М., Јовашевић, Д., Симовић, М. (2014). *Извршно кривично право*. Источно Сарајево: Правни факултет.
- Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других тешких кривичних дела, Службени гласник РС, бр. : 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 45/05, 61/05, 72/09, 72/11, 101/11 и 32/13.
- Кривични законик, Службени гласник РС, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16.
- Законик о кривичном поступку, Службени гласник РС, бр. :72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14.

Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, Службени гласник РС, бр. 32/13.

Закон о извршењу кривичних санкција и Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера, Службени гласник РС, бр. 55/14.

Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, Службени гласник РС, бр. 94/16.

Закон о ратификацији Европске конвенције о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима, Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 4/91.

Turković, K., et al. (2013). *Komentar Kaznenog zakona*. Zagreb: Narodne novine.

Horvatić, Ž. (2003). *Kazneno pravo, Opći dio*. Zagreb: Pravni fakultet.

(2013). *Code Penal France*. Juillet 2012. Paris: Dalloz.

Чејовић, Б. (2002). *Кривично право, Општи део*. Београд: Службени лист.

Dragan Jovašević, L.L.D.

Full Professor,

Faculty of law, University of Niš

CONDITIONAL RELEASE IN THE LAW OF REPUBLIC OF SERBIA: THEORY, PRACTICE AND COMPARATIVE LAW

Summary

In the contemporary criminal law, a prison sentence is the basic and most important type of criminal sanction which may be imposed on criminal offenders for the purpose of preventing and counteracting crime. All criminal legislations recognize different models of imposing and executing the unconditional prison sentence. These are different substitutes or alternatives applicable in cases where unconditional imprisonment is not considered necessary. Thus, we can distinguish two forms of suspension of the prison sentence or some other kind of punishment: full and partial suspension. Full suspension of a prison sentence is known as a suspended sentence. It implies a complete exemption from the execution of a prison sentence (and/or some other punishment or measure) imposed by the competent court, for a specified period of time (probation period) and under specific conditions. In case the convicted offender who has been imposed a suspended sentence not meet the general and specific, mandatory or optional requirements, criminal law provides

for the mandatory or optional revocation of the suspended sentence. In addition to the suspended sentence as a form of executing the imposed prison sentence, some modern criminal laws also recognize the suspended sentence as a special kind of criminal penalty, i.e. as a warning measure.

Partial suspension of the imposed prison sentence (or any other criminal sanction of institutional character) is called a conditional release. It implies a partial suspension of prison sentence under certain conditions and for a specified period, but only after the convicted offender has already served part of the imposed prison sentence. In order to be granted a conditional release, the convicted offender has to cumulatively meet the prescribed requirements. These criteria are used for assessing the scope of attained special prevention pertaining to the convicted offender, particularly in terms of the impact exerted on his/her correction, re-education and re-socialization.

The prerequisite for implementing these measures is the fulfillment of the formal requirements (including the type and duration of the imposed and served prison sentence), as well as the requirements related to the discretionary court assessment that prison sentence is no longer necessary in the specific case because the goals (purpose) of punishment may be achieved even without the enforcement of prison sentences in whole or in part. In this paper, the author discusses the concept, characteristics, requirements and methods of implementing these forms of prison sentence suspension in the criminal law of the Republic of Serbia from the perspective of legal theory, practice and comparative law.

Keywords: *criminal offence, perpetrator, prison sentence, conditional release, Serbia, comparative law.*